

Přes tyto pochybnosti jest kniha Merklova cenným příspěvkem k řešení problému, neboť snad první správně položila problém a ukázala, které základní právně-noetické otázky jest zodpověděti, aby byl uspokojivě rozřešen aktuální problém právní moci. —n—

Prof. Dr. Emil Svoboda: Ethické a sociální základy práva občanského. Lidová universita svazek IV. Vydává a tiskne »Melantrich« v Praze. Rok neudán (1922), 8°, str. 95. Cena neudána.

Již v referátech v »Právu rodinném« a »Právu dědickém« zde svého času uveřejněných měl jsem příležitost znovu obdivovati nesporný talent prof. Svobody v popularisaci práva. Přiblížiti právo širokým vrstvám lidovým je úkol stejně důležitý, jako obtížný a prof. Svoboda, snad díky své učitelské činnosti na vysokém učení technickém vyvinul se ve skvělého popularisátora a svými pracemi opravdu obohatil naši až uboze chudou literaturu tohoto druhu. Také poslední knížkou »Ethické a sociální základy práva občanského« sleduje podobný cíl.

Spisek rozdělil bych ve dvě, rozsahem skoro stejné části. První až asi na stranu 44 nazval bych úvodem do práva vůbec. Způsobem sobě vlastním vykládá tu prof. Svoboda postavení člověka jako člena sociálního celku a řeší otázku funkce práva a spravedlnosti. Prvé je mu skutečností, druhá ideálem. »Posledním cílem práva je spravedlnost.« Zvláště výstižně vyzdvihá výchovný význam existence právního řádu pro lid. Další kapitoly věnovány jsou pojímům práva obyčejového a psaného a jich vzájemnému poměru, otázce právního vynucení norem, pojmu práva soukromého a veřejného, formálního a materiálního atd. Tedy asi výklady podobné, které v jiné formě a jiném slohu čteme v různých pravovědách nebo úvodech ve studium práva.

Pojednáv stručně o pramenech práva občanského, vykládá prof. Svoboda základní zásady na nichž tato právní věta spočívá. Postupně je zde probráno právo rodinné, věcné, obligační a dědické. Zde čteme názory prof. Svobody, známé jeho žákům z četně navštěvovaných universitních přednášek, na příkl. o funkci práva v poměrech rodinných, zejména v poměru mezi rodiči a dětmi a jiné. Brožura je zakončena přehledem nejdůležitější české literatury práva občanského.

Spisek jistě plně splní své poslání a vzbudí řadu zájemníků, což jest také jeho hlavním účelem. Ale i v kruzích akademického studentstva, zejména u kolegů vstupujících na právnickou fakultu může dojíti vhodného použití. Knížka objasní jim lehce základní pojmy a uvede je do právnického myšlení mnohem snáze než obsáhlé práce z oboru všeobecné pravovědy a různé vědecky psané úvody. Šejhar.

Právnický terminologický slovník. II. — Část slovensko-maďarská. — Sostavili Dr. Vladimír Fajnor a Dr. Adolf Zátorecký. — Bratislava 1923. — Nákladem Právnické jednoty na Slovensku. — 16° — Str. 197. — Kč 00,00.

Přeměna celých poměrů na Slovensku od dob maďarských do česko-slovenských nutně nese sebou i přeměnu jazykových forem právních předpisů na Slovensku, která vyvolává silnou měrou vznik slovenské právnické terminologie, které před převratem vůbec nebylo zapotřebí. Srahu tu uskutečňuje tím více ten fakt, že celá řada zákonů z předpřevratové doby musela býti ponechána v platnosti, a nutno proto ustáliti pevný slovenský výraz pro příslušný výraz maďarský. Tomu napomáhá právnický terminologický slovník vydaný péčí Dra Fajnora a Dra Zátoreckého. Po části maďarsko-slovenské vychází nyní část druhá slovensko-maďarská. Malý poměrně vývoj právnického názvosloví vede přirozeně k tomu, že autoři musí sahati do bohaté již studnice terminologie české. Přece však neodhodlají se k tomu mnohde tam, kde by snad věci se prospělo. Poukážu jen na nepěkné slovo »pozemnoknižný«, které jest přece jen pouhým doslovným překladem maďarského »telek-könyvi«, to jest telek = pozemek a könyv = kniha, čímž i stavba maďarské složeniny byla napodobena. Snad výraz »knihovný« podle českého utvořený by byl odpovídal lépe duchu jazyka než maďarská zkomole-

nina. Autoři terminologického slovníku mají podle mého skromného mínění přispívat svou autoritou k očistě názvosloví, pokud to jde. Kniha však jest pozoruhodným úkazem snahy po ustálení právních výrazů, a ve smyslu tom jest ji velice vítati. dnk.

Dr. E. Beneš: Válka a kultura. (Čs. vědecký vojenský ústav. — 8 Kč. — Str. 68.)

Knihu dra Beneše, s podtitulem »Studie z filosofie a sociologie války« možno nazvatí úvodem do mezinárodní politiky a to úvodem filosofickým, jímž autoru skutečně se stala. Je to otisk z »Lumíra« 1915, kde ji autor uveřejnil jako docent sociologie co ohlas universitních přednášek a »zanechal nám ji tehdy jako odkaz před svým odjezdem do Švýcar a zdůraznil v ní oprávněnost našeho odboje s hlediska filosofického a sociologického« (kpt. Wolf). — Problém války dle dra Beneše řeší tři theorie: dvě kontrastující a třetí »aurea mediocritas«, stanovisko autorovo a našeho národa za světové války. Řešení vychází vždy z pojmu kultury. Theorie pacifistická zavrhuje jakoukoliv válku chápe kulturu jako souhrn všech mravních hodnot společných celému lidstvu abstrahuje od jednotlivých národů, chápe ji dále jako něco mezinárodního, kosmopolitického, vedoucího k ideálu beznásilí. Toto pojetí kultury je chybné, takže s ním padá i theorie pacifistická. Kultura je vždy něco typicky národního, co nedá se srovnávat s jinou za účelemi hodnocení, neboť není tu hodnotícího kriteria, tedy ani vyšší ani nižší kultury. Toto pojetí kultury přiznává každému národu právo na othájení vlastní individuální kultury, právo tak samozřejmé u individua, neboť je jen výrazem pudu po sebezachování. S tohoto hlediska nutno odmítnouti třetí řešení hlavně v Německu šířené, vyslovené už Fichtem, později sociologií biologickou z Darvína vycházející i organickou, konečně hlásané německými generály (Beonhard). Tito všichni hájí válku absolutně, neboť vždy je »Entwicklungsträger«, zdůrazňují civilisační, tedy čistě technickou stránku kultury a na tom základě tvoří kriteria hodnocení, po výtce kvantitativního — známé to německé opěvování jejich vyšší kultury a boje mezi kulturou západu, reprezentovanou Němci (resp. střední Evropou) a barbarskou kulturou ruskou, jejíž vítězství by znamenalo zánik kultury evropské, což všechno slyšeli jsme ještě intenzivněji z článků, brožur i foliantů německých autorů za války. Autor končí závěrem, že válka, násilí, revoluce je oprávněnou, je povinností, sahá-li se na kulturu národa. V. V.

Dr. A. Milota: Proč stát trestá. Obč. knih. sv. 34. Úkolem tohoto spisku jest poučiti neprávnicka o významu a účelu trestního práva. Jest tu v hlavních rysech celý jeho vývoj, od trestu soukromého, vzniklého z touhy po mstě až k době nové, kde právo trestati přechází zcela na stát a stává se zároveň povinností. Vylíčen je také význam trestu v různých dobách, původně odplata co možná největší, později ochrana společnosti před zločinem. Obšírně vykládá autor moderní kriminalistické teorie, k nimž se sám hlásí, které posuzují zločin jakožto zjev společenský a od trestu žádají v první řadě účelnost. Trestní čin jest jim jen podnětem k zahájení řízení, zločinec nemá býti posuzován podle něho, nýbrž podle nebezpečnosti. Autor informuje čtenáře také o vlivu těchto teorií na osnovu našeho trestního zákona, který jest ovšem modifikován elledy na mravní názory lidu. Spisek vyhovuje dobře svému úkolu, je psán srozumitelně pro laika, ale neztrácí s očí vědecké jádro a hodí se výborně i k uvedení studujících do teorie trestního práva. J. B.

Dr. V. Forster: Mentální faktory zločinnosti. (Naše Doba XXX., 612). Příspěvek ke studiu zločinnosti po stránce psychologické podává materiál i k teorii kriminalistické i důležité momenty pro praktického soudce: V novější době trestáme-li, vždy snažíme se zjistiti faktory, které onen čin způsobily, ať se snažíme redukovat příčiny na činitele fysické (Lembroso) — což nedostačuje, anebo hledáme je v mentálním charakteru trestaného; ale vždy jsme nuceni předpokládati, že existuje určitá praedisposice zločinu, »zločinná diathesis«. Chceme-li najíti příčiny zločinnosti nestačí metoda statistická, nýbrž je nutno analysovatí duševní